

Univerza v Mariboru

Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede
Faculty of Agriculture and Life Sciences

Posvet

“Okrasno vrtnarstvo v slovenskem prostoru”

STANJE OKRASNEGA VRTNARSTVA V SLOVENIJI

Andrej Šušek

Kakšne so posebnosti okrasnega vrtnarstva?

Zakaj je za Slovenijo pomemben razvoj okrasnega vrtnarstva?

Ali obstaja trg z okrasnimi rastlinami v Svetu in kakšen je v Sloveniji?

Je okrasno vrtnarstvo panoga v zatonu ali pridobiva na pomenu?

Katere so največje težave v okrasnem vrtnarstvu, kaj zavira razvoj?

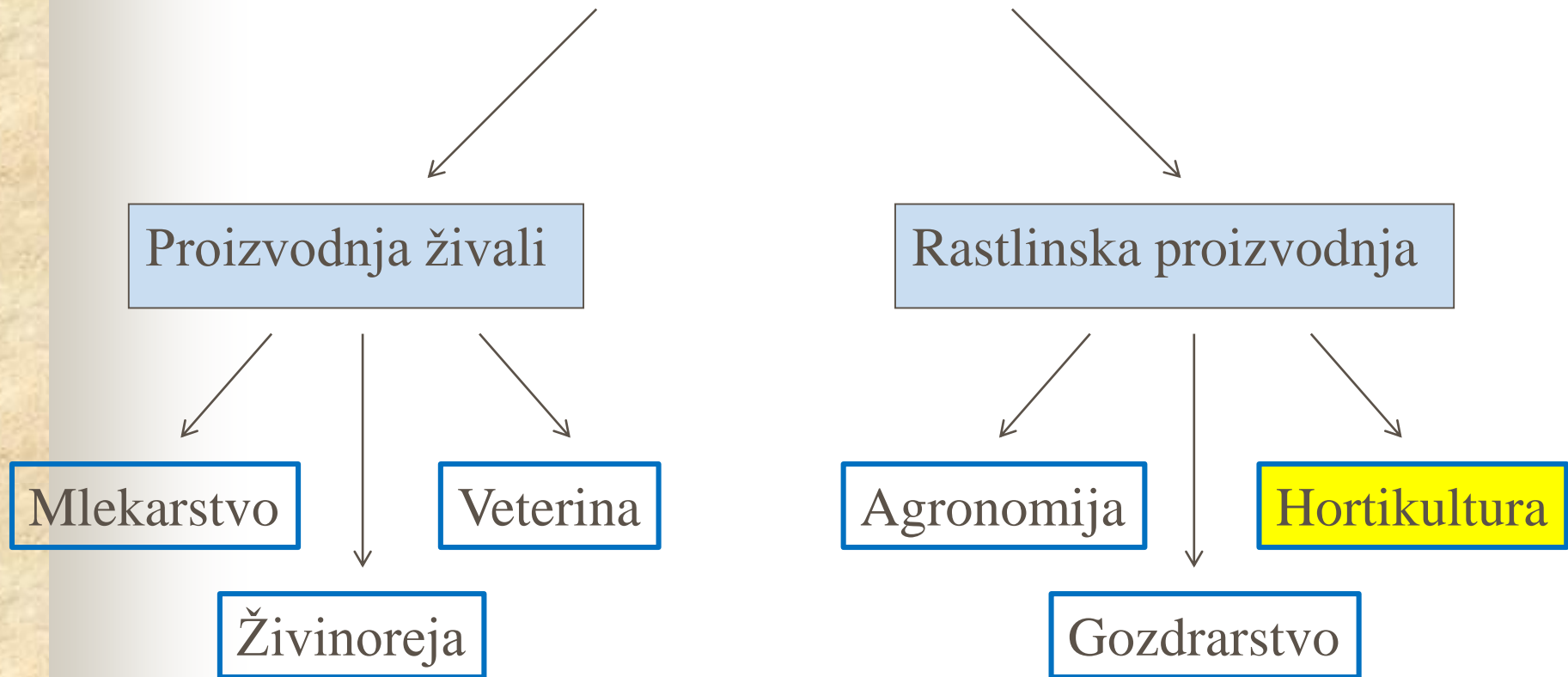
Je dovolj znanja?

Naše prednosti

DEFINICIJE

Kmetijstvo

se ukvarja z gojenjem živali, rastlin, gob in drugih živih snovi za potrebe hrane, vlakn in drugih proizvodov, ki se uporabljajo pri oskrbi živih bitij

Hortikultura = "*hortus*" (vrt) + "*cultura*" (gojenje)

Sadjarstvo: gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z gojenjem sadnih rastlin in pridelovanjem sadja

Vinogradništvo in vinarstvo: kmetijska panoga, ki se ukvarja s gojenjem vinske trte in pridelovanjem grozdja

Vrtnarstvo: kmetijska panoga, ki se ukvarja z gojenjem okrasnih rastlin, vrtnin, gob in zelišč

Okrasno vrtnarstvo:

- Pridelava lesnatih rastlin
- Pridelava zelnatih rastlin
- Pridelava lončnic
- Pridelava rastlin za rezano cvetje in dekoracijo
- Okrasne trate

Zelenjadarstvo

Gojenje gob

Gojenje zelišč

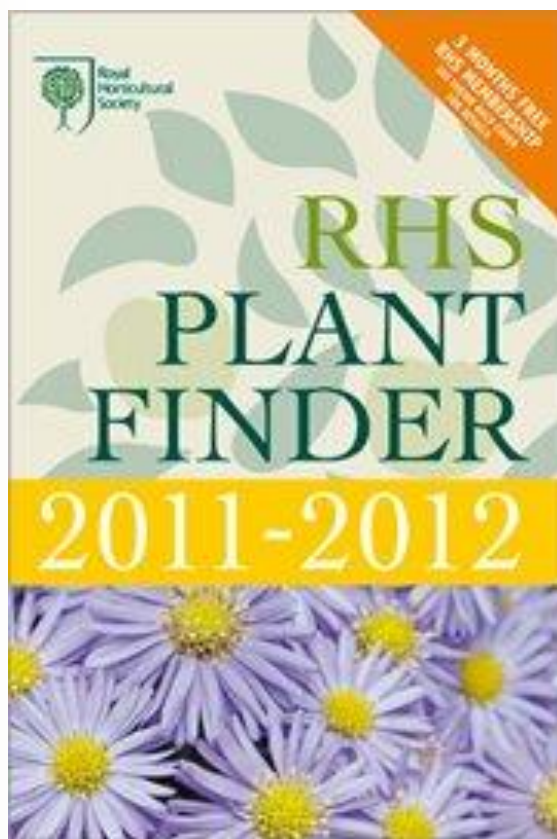

Posebnosti okrasnega vrtnarstva

- za konkurenčno in ekonomsko uspešno pridelavo zahteva relativno majhne obdelovalne površine
- značilni so visoki vnosi kapitala in omogoča hiter obrat kapitala
- pridelujejo se rastline, ki dosegajo visoko vrednost na enoto površine
- veliko število zaposlenih na enoto površine,
- potreba po visoko izobraženih vodstvenih delavcev
- relativno hitro se prilagaja potrebam in spremembam na tržišču
- v neurejenih tržnih razmerah lahko postane rizična dejavnost

Posebnosti okrasnega vrtnarstva

➤ Raznolikost

Seznam več kot 70.000 sort in vrst okrasnih rastlin z naslovi kje jih je mogoče kupiti

Pomen razvoja okrasnega vrtnarstva za Slovenijo

Omogoča ohranjanje manjših in srednje velikih kmetij

Preglednica: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi - KZU (Vir: Stat. urad RS)

Velikostni razredi kmet. zeml.	2003		2005		2007		2010	
	površina	kmetijska gospod.	površina	kmetijska gospod.	površina	kmetijska gospodarstva	površina	kmetijska gospodarstva
SKUPAJ	486.473	77.149	485.432	77.175	488.774	75.340	476.556	74.711
brez KZU	0	23	0	34	0	43	0	194
>0 - < 0,5	684	2198	782	2682	801	2956		
0,5 - < 1	2365	3177	2255	3049	2986	4011		
1 - < 2	17690	11894	17746	12210	16970	11617		
2 - < 3	25403	10326	26921	10996	25769	10496		
3 - < 5	65713	16777	66151	16868	60145	15354	58.270	14971
Vsota		44.372 (57 %)		45.805 (59 %)		44.434 (59 %)		45.708 (61,2%)
5 - < 10	145170	20633	139239	19775	134180	19143	122430	17477
Vsota		65.005 (84 %)		65.580 (85 %)		63.577 (84,4 %)		63.185 (84,6%)
10 - < 15	85031	7049	76638	6386	71078	5897	70244	5841
Vsota			329732	71966 (93,2%)	311.929	69.474 (92,2%)	297.871 (62,5%)	69.026 (92,4%)
15 - < 20	45230	2646	41504	2433	45387	2652	40323	2346
20 - < 30	39233	1648	40452	1709	45228	1895	46641	1946
30 - < 50	20660	555	26345	723	32945	888	34933	939
50 - < 100	9647	149	13841	210	19266	290		
>= 100	29647	75	33558	101	34021	98		

Pomen razvoja okrasnega vrtnarstva za Slovenijo

- Predstavlja diverzifikacijo kmetijske pridelave
- Nova delovna mesta na podeželju
- Ohranja se poseljenost
- Ohranja se socialno ravnovesje
- Ohranja se kulturna krajina
- Ima velik pomen pri sodobnem turizmu

Svetovni trg z okrasnimi rastlinami

Vrednost prometa najpomembnejših svetovnih borz z okrasnimi rastlinami

(V vrednost prodaje okrasnih rastlin na svetovnih borzah so vključene naslednje skupine okrasnih rastlin: rezano cvetje, lončne rastline, gredne rastline in pridelava sadik. Vrednost prodaje drevnine ni všteta).

Država	Vrednost prometa v milijonih
Nizozemska (samo FloraHolland)	4.130
Nemčija	850
Japonska	177
Brazilija	66
Tajska	40,5
Kanada	16
Nova Zelendija	12,5
Italija	4,3
Skupaj	5.296

Vir: FloraCulture 2008

Trg z okrasnimi rastlinami v Sloveniji

- Slovenski trg je zaradi relativno visoke porabe zanimiv za tujce, zaradi česar se ustvarja na trgu tudi močna konkurenca.

Preglednica: Vrednost izvoza rezanega cvetja in lončnic podjetja FloraHollandf po posameznih državah v EUR (Vir: FloraHolland, 2010)

Most important destinations of cut flowers and potted plants (in mln.)	Export value 2010	Total export share	Export value 2009	Total export share
1. Duitsland	€ 1,599	31.1%	€ 1,528	31.3%
2. Verenigd Koninkrijk	€ 704	13.7%	€ 656	13.4%
3. Frankrijk	€ 671	13.0%	€ 646	13.2%
4. Italië	€ 331	6.4%	€ 323	6.6%
5. België	€ 238	4.6%	€ 212	4.3%
6. Rusland	€ 154	3.0%	€ 137	2.8%
7. Zwitserland	€ 148	2.9%	€ 135	2.8%
8. Oostenrijk	€ 142	2.8%	€ 133	2.7%
9. Polen	€ 138	2.7%	€ 128	2.6%
10. Denemarken	€ 119	2.3%	€ 135	2.8%
11. Zweden	€ 111	2.1%	€ 98	2.0%
12. Spanje	€ 102	2.0%	€ 100	2.1%
13. Tsjechische Republiek	€ 84	1.6%	€ 70	1.4%
14. Verenigde Staten	€ 60	1.2%	€ 61	1.3%
15. Ierland	€ 50	1.0%	€ 54	1.1%
16. Noorwegen	€ 50	1.0%	€ 48	1.0%
17. Finland	€ 46	0.9%	€ 39	0.8%
18. Hongarije	€ 44	0.9%	€ 40	0.8%
19. Roemenië	€ 42	0.8%	€ 44	0.9%
20. Portugal	€ 41	0.8%	€ 40	0.8%
21. Griekenland	€ 34	0.7%	€ 37	0.8%
22. Oekraïne	€ 28	0.5%	€ 25	0.5%
23. Slowakije	€ 25	0.5%	€ 19	0.4%
24. Slovenië	€ 19	0.4%	€ 19	0.4%
25. Litouwen	€ 13	0.3%	€ 15	0.3%
Totale export	€ 4,993		€ 4,740	

Source: Dutch Agricultural Wholesale Board / Flowers and Plants

The figures from 2010 and 2009 may vary from previously-published key figures due to revised choices for some definitions, to restrictions imposed by FloraHolland's new information policy, and to the fact that the Venlo location ceased to be part of Veiling Rhein-Maas on 27 November 2010.

- Nizozemsko cvetje/rastline so prisotne v 99 % cvetličarn; 65 % celotnega prometa predstavljajo nizozemski produkti

Preglednica 1: Primerjava cen šopkov v Sloveniji in na Madžarskem ter odstotek prodaje

Slovenija 2002		Madžarska 2001	
Cena šopka	Odstotek prodaje	Cena šopka	Odstotek prodaje
do 9,20 €	48 %	do 3,0 €	45 %
od 9,2 do 18,4 €	39 %	od 3,0 do 5,7 €	36 %
nad 18,4 €	13 %	nad 5,7 €	19 %

šopki v Sloveniji so dragi!

problem samoosrbe

enosmeren uvoz

Razvoj okrasnega vrtnarstva v Sloveniji

Razdelimo na tri obdobja:

1. Obdobje pred osamosvojitvijo

- pridelava je bila omejena le na nekaj večjih družbenih podjetij in manjših privatnih vrtnarjev
- zasebni vrtnarji se obravnavajo kot obrtniki, so enako obdavčeni in brez bonitet iz naslova kmetijstva
- relativno majhna potrošnja okrasnih rastlin
- omejena širitev proizvodnje zaradi omejitev politike in orientiranosti na domači trg
- slabo razvit trg, zaradi majhnega števila pridelovalcev in slabe kupne moči

2. Obdobje po osamosvojitvi do vstopa v EU (1991-2004)

- s spodbujanjem podjetništva in z odprtjem trga se je pričela močno povečevati potrošnja
- povečevanje domače proizvodnje
- investira se v izgradnjo in postavitev pokritih površin
- nastajajo mala družinska in srednje velika podjetja, ki so predstavljajo znaten delež v ekonomski rasti in ustvarjanju novih delovnih mest na podeželju
- uvozne dajatve (5-24 %) so do leta 2002 vplivale na cene okrasnih rastlin
- rast lastne pridelave okrasnih rastlin delno omeji uvedba DDV (leta 1999)
- konkurenca med domačimi vrtnarji – to je med davčnimi zavezanci in tistimi, ki davčni zavezanci niso

3. Obdobje po vstopu v EU

- Uvozne dajatve se ukinejo
- Slovenski pridelovalci so se soočili z mnogo višjo konkurenčno sposobnostjo podjetij-vrtnarij držav članic tudi zaradi nižje stopnje obdavčitve (kar 11 držav članic EU je imela nižjo stopno DDV)

1.1.2010 pričela veljati nižja stopnja DDV (8,5%) za dobavo lončnic, sadik in rezanega cvetja

- Pojavlja se problem konkurenčnosti slovenskih pridelovalcev zaradi njihove majhnosti in neorganiziranosti
- Zmanjša se število pridelovalcev in število pridelanih rastlin

Preglednica: Pridelava okrasnih rastlin po posameznih letih za Slovenijo (vir: Popis tržnega vrtnarstva, stat. urad RS)

	2000		2003		2006	
	Vzgojene rastline	Število pridelovalcev	Vzgojene rastline	Število prideloval.	Vzgojene rastline	Število pridelovalcev
Sobne rastline	1.040.639	107	1.980.952	134	925.241 (-53 %)	93 (-30 %)
Balkonske rastline	5.799.842	311	6.045.620	306	6.710.994 (+11 %)	258 (-16 %)
Enoletnice	3.297.488	291	3.686.630	296	2.843.253 (-23 %)	247 (-17 %)
Dvoletnice	3.835.471	290	5.059.310	287	4.302.385 (-15 %)	229 (-20 %)
Večletne in lesnate rastline	2.721.126	120	1.948.781	123	1.329.456 (-32 %)	92 (-25 %)

Tabela 1: Raba zemljišč in število kmetijskih gospodarstev, Slovenija, 2000 in 2010 - začasni podatki

	Površina (ha) ²⁾		Indeksi	Število		Indeksi
	2000	2010	$\frac{2010}{2000}$	2000	2010	$\frac{2010}{2000}$
VSA ZEMLJIŠČA V UPORABI	950.269	900.262	94,7	86.437	74.699	86,4
Vsa kmetijska zemljišča	537.249	509.245	94,8	86.427	74.533	86,2
Kmetijska zemljišča v uporabi¹⁾	485.879	476.556	98,1	86.423	74.517	86,2
Njive, vrtovi, drevesnice, trsnice in matičnjaki	170.804	171.205	100,2	80.877	62.278	77,0
Njive in vrtovi	170.571	170.892	100,2	80.877	62.236	77,0
Drevesnice, trsnice in matičnjaki	233	312	133,9	273	253	92,7
Sadovnjaki in oljčniki, skupaj	13.062	10.415	79,7	42.727	22.377	52,4
Vinogradi	16.603	16.372	98,6	35.129	26.388	75,1
Trajni travniki in pašniki	285.410	278.564	97,6	74.230	61.986	83,5
Kmetijska zemljišča v zaraščanju - neobdelana	46.639	29.963	64,2	26.068	13.991	53,7
Druga neobdelana kmetijska zemljišča	4.731	2.726	57,6	3.668	2.479	67,6
Gozd	394.701	374.012	94,8	76.670	62.866	82,0
Nerodovitno	18.320	17.004	92,8	81.314	74.115	91,1

1) Kmetijska zemljišča v uporabi: skupni travniki in pašniki niso vključeni

2) Zaradi zaokroževanja se seštevki ne ujemajo

Vir: SURS

Katere so največje težave v okrasnem vrtnarstvu, kaj zavira razvoj

Področje pridelave okrasnih rastlin je bilo vedno zapostavljeno in prepuščeno stihiji in individualizmu

1. neorganiziranost vrtnarjev

Na nacionalni ravni

Obrtna zbornica

Gospodarska zbornica

Kmetijsko gozdarska zbornica

Na območni - regijski ravni

Združenje vrtnarjev gorenjske

Društvo primorskih vrtnarjev

Društvo vrtnarjev Slovenije

Sadjarsko vrtnarsko društvo Tunjice

Sadjarsko – vrtnarsko društvo Ajda
idr. združenja

Manjka močna stanovska organizacija organizirana po posamezni področjih pridelave – skupno nastopanje na državni ravni, boljša organizacija pridelave in prodaje (metoda določanja minimalnih prodajnih cen)

Ni vpeljanih standardov za kvaliteto rastlin – izboljšanje kakovosti rastlin

Ni strokovne svetovalne službe, ki bi skrbelo za strokovnost in razvojne možnosti te panoge

Pomanjkanje specializacije posameznih pridelovalcev

Blagovna znamka – omogoča skupno promocijo in prepoznavnost na trgu

Zapleteni birokratski postopki pri širjenju ali ustanavljanju vrtnarije

Ni ustanove, ki bi proučevala nove tehnologije pridelovanja novih vrst in sort

Slabo ali nikakršno sodelovanje med pridelovalci in izobraževalnimi ustanovami

Je dovolj znanja?

Šolstvo je dobro organizirano do neke stopnje in skrbi za osnovno vrtnarsko izobrazbo

Srednje in višje strokovne šole

Biotehniški center Naklo

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje

ŠC Ptuj, Biotehniška šola

Kmetijska šola GRM

Biotehniška šola Maribor

Poklicna in tehniška kmetijsko živilska šola, Nova Gorica

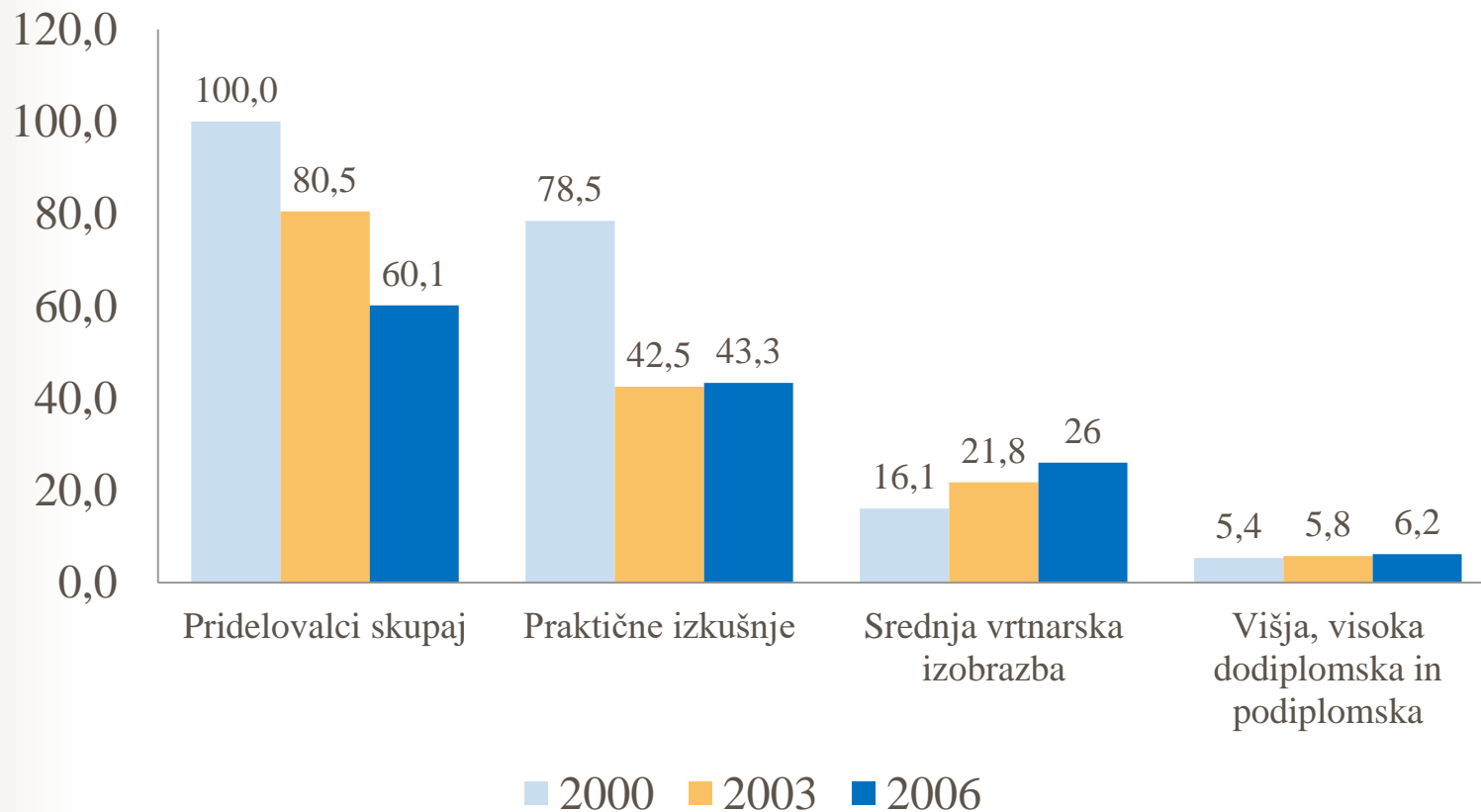
Biotehniška šola Rakičan

Fakulteti

Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani,

Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru

- Samo 6,2 % vseh vrtnarjev ima višješolsko ali višjo izobrazbo.

Slika: izobrazba pridelovalcev vrtnarske pridelave po letih (vir:SURS)

Naše prednosti

Geografska lega in naravne danosti nam omogočajo konkurenčno pridelavo okrasnih rastlin

Slovenija se lahko ponaša z zelo pestro avtohtono floro, ki predstavlja gensko banko '*in situ*' za potrebe žlahtnjenja in selekcije

Gojenje avtohtonih rastlinskih vrst, ki so zanimive iz vidika pridelave okrasnih rastlin (npr.: črni teloh), lahko predstavlja pomembno prodajno nišo

Zavest ljudi o pomembnosti ohranjanja rastlinske diverzitete se povečuje

Dobre delovne navade in iznajdljivost Slovencev

HVALA ZA VAŠO POZORNOST

Črni teloh (*Helleborus niger* L.) na naravnem rastišču